

AB-Teos
Boysal-12

Doç. Dr. Yusuf BOYSAL

Dr. Baki ÖGÜN

TEOS KAZISI 1962 KISA RAPORU

Türk Arkeoloji Dergisi

Sayı : XII - 1 - 1962 den ayrıbasım

TEOS KAZISI 1962 KISA RAPORU

Doç. Dr. Yusuf Boysal Dr. Bâki Öğün

İzmir'in Seferhisar kazasının Sığacık köyü yakınında bulunan eski Teos şehrinde bu sene başlayan kazılar 8 Temmuz'dan 6 Ağustos'a kadar devam etmiştir. Bu müddet içinde şehrin çeşitli yerlerinde araştırmalar yapılarak iskân durumu tesbit edilmeye çalışılmıştır. Açılan sondaj çukurlarında şehrin kültür ve mimari katlarının Roma devrinden Prototojemetrik safhaya kadar devam ettikleri görülmüştür.

Şehir içinde yapılan araştırmalar

A Çukuru: Fransızların agora diye adlandırdıkları yerde, toprak altındaki durumu tetkik etmek için araştırma yapmaya karar vererek küçük bir çukur açmaya başladık. Burada takriben 1, 5 m. den sonra suyun çıkmaya başlaması, çalışmamızı güçleştirdi ve daha derine inmemize mani oldu. Burada yapı katlarının ve duvarların daha derine doğru gittiklerine bakılırsa su seviyesinin sonradan yükselmiş olduğu anlaşılmaktadır. Elimize geçen buluntulardan, inebildiğimiz seviyeye kadar olan kısımda Roma ve Hellenistik devirlerine ait iskânların bulunduğu anlaşılmaktadır.

B Çukuru: Şehri geniş şekilde çevreleyen sur duvarlarının mahiyetini anlamak için, Batı tarafta sağlam kalabilmiş olan bir kısmın önünde bir sondaj yaparak, surun hususiyetini anlamak istedik. Açtığımız küçük bir çukurda iskân katlarının takriben 3 m. kadar tabana doğru devam ettiklerini ve bu seviyede ana kayanın bulunduğunu ve sur duvarlarının 260-270 m. derine indiğini gördük. Burada en alt seviyede ele geçen bol miktardaki protogeometrik seramikle şehrin ilk iskânının şimdilik bu safhaya kadar inmiş olduğunu öğrendik.

C Çukuru: Sığacık köyünün bulunduğu Kuzeydeki büyük liman ile Güneydeki küçük

limanın takriben ortasında bulunan ve akropol diye adlandırılan yeri de çalışma sahamızın içine aldık. Esasen, bir çok yerde kalıntısı takip edilebilen şehir suru da burayı içine almaktadır. Akropol'ün Doğu tarafında açtığımız bir çukurda, IV ve V. yüzyıl seramiğinin hakim olduğuna ve en eski buluntuların da takriben 600 yüzyıllarına kadar vardığını gördük. Bu safha ile birlikte burada da ana kayaya varmış olduk.

D Çukuru: Yukarda üzerinde durduğumuz sur duvarı dibinde açtığımız B çukuru ile tapınak arasında kalan sahada genişçe bir çukur açmaya ve Protogeometrik safhaya olan yapı ve iskân katlarının durumunu incelemek istedik. Çalışmamızın daha başlangıcında Roma devri buluntularına ve bunun hemen altında kesif bir Hellenistik devir iskânına rasladık. Açığa çıkan duvar ve geniş odaları, Hellenistik devir sivil mimarinin özelliklerini ortaya koyması bakımından önemli bulmaktayız. Teos'taki çalışmamız sonuna yaklaşmış olduğundan, bu çukurda daha derinlere inerek alttaki kültür katlarını meydana çıkarmak için zaman ve imkân bulamadık. Burada çıkan ve Hellenistik devre ait olan bir su kuyusundan anlaşıldığına göre kültür katları 4-5 m. daha derine inmektedir. Bu bakımdan gelecek seneki çalışmamızın önemli bir kısmını buraya teksif etmek istiyoruz. Bu geniş çukurda ele geçen Terra Sigillata, Megara ve Pergamon tarzı kabartmalı seramik örnekleri bilhassa dikkati çekmektedir. Ayrıca Hellenistik devire ait çeşitli ve çok sayıda kandiller sağlam vaziyette ele geçmiş bulunmaktadır.

E Çukuru: Tiyatronun takriben 100 m. kadar Güneyinde açılan ve 6x10 m. ölçüsün-

deki bu çukur VI. ve VII. yüzyıllara ait yapı katları ve çeşitli buluntular vermesi bakımından ayrı önem taşımaktadır. Burada açığa çıkan duvar ve odaları, gerek işçilik gerekse yapı tekniği bakımından Larisa ve Bayraklı'nın aynı safhaya ait duvarları ile karşılaştırmak mümkündür. Ele geçen seramik arasında Subgeometrik safhaya ait skyphoslar ile Doğu Yunan seremiğinin çeşitli örneklerinin bol oluşu dikkati çekmektedir. Bu buluntulara göre Teos'taki stratigrafinin kronolojisini, diğer batı Anadolu şehirleriyle karşılaştırarak tesbit etmek mümkün olacaktır. Bu çukurda takriben 3 m. derinlikte VII. yüzyıl iskânına ulaşmış bulunuyoruz. İlerdeki çalışmalarımızda burada daha derine inerek altta bulunan mimari ve kültür katlarını açığa çıkarmak niyetindeyiz.

Nekropol Çalışmaları:

Şehrin batı tarafındaki yamaç ve tepelerin tamamen nekropol sahası olduğu, yapmış olduğumuz araştırmalarla tesbit edilmiş bulunmaktadır. Pişmiş topraktan lâhitler arasında Klazomen tipinde olanlar bilhassa dikkati çekmektedir. Burada yaptığımız araştırmalar esnasında ele geçen mermer bir torso her

bakımdan üzerinde durulmaya değer bir eserdir. İlk Klâsik devre ait bu heykel gösterdiği san'at hususiyetleri bakımından Kritios oğlanı ile karşılaştırılabilecek bir seviyededir.

Teos'da 1962 de başlayan ve Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi adına Doç, Dr. Yusuf Boysal ve Dr. Bâki Öğün tarafından yürütülen kazıları ve bunların sonuçlarını kısaca izah etmiş bulunuyoruz. Buradan anlaşılacağı gibi Teos, Roma devrinden Protogeometrik safhaya kadar bütün iskân katlarını ihtiva etmektedir. Bunlardan Hellenistik devir ile Orientalizan ve Protogeometrik safhalar önemli bir şekilde temsil edilmeleri bakımından ayrı özellik taşımaktadırlar. Hellenistik devre ait sivil mimarinin çeşitli örneklerini ve hususiyetlerini etraflı bir şekilde ortaya koyacağı anlaşılan Teos'un, bu bakımdan Batı Anadolu şehirleri arasında önemli bir yer işgal edeceği muhakkaktır. Protogeometrik safhaya gelince: Batı Anadolu şehirleri arasında çok az raslanan bu iskânın kendine has bir takım problemleri vardır. Bu sene elde edilen sonuçlara göre bunlardan bazılarının, Teos'da çözülmesi mümkün olabilecektir. Bu bakımdan ilerdeki çalışmalarımızın önemli bir kısmının bu safhayla ilgili olması tabiidir.